

Position Paper Social Enterprise NL - Invest-NL

Amsterdam, 23 mei 2018

Invest-NL heeft tot doel 'maatschappelijke transitieopgaven' te financieren. Social Enterprise NL ondersteunt deze ambitie. Nederland staat voor een aantal grote uitdagingen op het gebied van klimaat, milieu, arbeidsmarkt en sociale infrastructuur. Nieuwe oplossingen zijn nodig. Het bedrijfsleven kan hierin een cruciale rol spelen en passende financiering is daarbij een noodzakelijke voorwaarde.

In dit position paper beschrijven we eerst welke elementen wij missen in het wetsvoorstel, daarna gaan we in op de financieringsbehoefte van sociale ondernemingen en we sluiten af met vier concrete aanbevelingen voor aanpassingen van het wetsvoorstel.

Maatschappelijke transities versnellen

Wij zijn van mening dat aanpassingen nodig zijn om Invest-NL daadwerkelijk te richten op het versnellen van gewenste maatschappelijke transities en zich onderscheidt van het al grote aanbod van financieringsfaciliteiten.

Wat wij missen in het wetsontwerp van Invest-NL is een begrip van de inhoud van maatschappelijke transities, erkenning van de rol van maatschappelijk gedreven bedrijven in het opstarten en vormgeven van deze transities, bescherming tegen *mission drift* en het begrip sociale innovatie. Deze elementen worden hieronder toegelicht.

- *Specificering* *maatschappelijke* *transities*
Welke 'maatschappelijke transities' wil Invest-NL realiseren? Indien dit niet wordt gedefinieerd kan alles hieronder vallen. Zonder enige afkadering van de transitieambities heeft Invest-NL eigenlijk geen inhoud en toegevoegde waarde. De SDG's bieden een geschikt handvat om Invest-NL de gewenste inhoud te geven.
- *Rol* *koplopers* *binnen* *transitie*
Maatschappelijke transities komen niet vanzelf tot stand, zij worden aangejaagd door innovatieve en missie-gedreven bedrijven. Voor deze bedrijven, door de SER aangeduid als sociale ondernemingen overeenkomstig de definities van de Europese Unie, staat de maatschappelijke missie voorop.¹ Het zijn vaak de koplopers binnen de beoogde maatschappelijke transities. Zij laten zien dat 'het kan', creëren nieuwe business modellen en mobiliseren de eerste groepen bewuste klanten en consumenten. Hun oplossingen worden gekopieerd door andere bedrijven. Denk bijvoorbeeld aan biologisch voedsel, inmiddels een miljardenmarkt, maar ooit aangedreven door jonge koplopers met de ambitie de voedselindustrie te verduurzamen. Hetzelfde geldt voor *fairtrade*, vanuit Max Havelaar een Nederlandse 'uitvinding' die de wereld heeft veroverd, gebaseerd op het mobiliseren van *early adopters* (bewuste consumenten). Meer recent zien we allerlei bedrijven die zich werpen op de eiwittransitie, zoals Rotterzwam, the Dutch Weedburger en de Vegetarische Slager. En denk ook aan bedrijven die nu beginnen met circulaire producten, zoals Roetz Bikes, Rescued en Mud jeans. Of bedrijven die zich richten op de verschuiving van bezit naar gebruik zoals Peerby,

¹ SER: Sociale ondernemingen, een verkennend advies (2015)

https://www.ser.nl/~media/db_adviezen/2010_2019/2015/sociale-ondernemingen.ashx

Voor EU definitie, zie: <http://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy/enterprises/>

LENA the fashion library en Bundles. Vaak zijn deze bedrijven relatief klein met een hoog gehalte aan innovatie en dito risico, omdat de *business case* zich nog moet bewijzen.

- *Bescherming mission drift*

Wij missen in het voorstel bescherming tegen *mission drift*. Voor bedrijven is het niet zo moeilijk om een mooi verhaal te schrijven over maatschappelijke meerwaarde, maar wat zal InvestNL doen als deze na toekenning geheel wordt veronachtzaamd? De financiering terugtrekken is dan meestal geen optie meer. Daarom stellen Europese fondsen zoals het *European Investment Fund* en *EaSI* randvoorwaarden aan constitutie en governance van bedrijven waarin wordt geïnvesteerd.² Wij willen ervoor pleiten om dezelfde waarborgen in te bouwen in InvestNL, zeker daar waar een hoger risicoprofiel wordt geaccepteerd tegen een grote maatschappelijke meerwaarde.

- *Rol sociale innovatie*

InvestNL staat open voor *innovatieve* ondernemingen. Innovatie gaat niet alleen over nieuwe technologische toepassingen, het gaat met name ook over nieuwe oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen. Dit proces staat bekend als *sociale innovatie*.³ Denk aan bedrijven binnen de ICT sector die passend werk creëren voor mensen met autisme en zo volwaardig betaald werk realiseren voor een groep die zeer moeilijk aan het werk komt. Het begrip sociale innovatie valt niet binnen het wetsvoorstel.

Financieringsbehoefte

sociale

ondernemingen

Sociale ondernemingen kennen een specifieke financieringsbehoefte. Ze jagen een transitie aan, zijn 'de markt voor' en opereren vaak in een dynamiek waarbij de marges beperkt zijn. Het risicoprofiel is hierdoor vaak hoog. En deze bedrijven streven geen winstmaximalisatie na, dat past niet bij hun maatschappelijke gedrevenheid en het business model. Hierdoor worden ze minder interessant voor traditionele investeerders in risicovolle bedrijven. Er is immers geen uitzicht op een spectaculaire *exit* met hoog financieel gewin. Vooral in de startfase zijn sociale ondernemingen nu nog afhankelijk van *friends, family and fools*.⁴

Een ander gevolg van het hoge risicoprofiel is dat het lastiger is om *senior debt* (zoals bancair werkkapitaal of financiering van vaste activa) te vergaren. De markten waar deze bedrijven zich begeven zijn vaak nog jong en zij groeien vaak snel, banken zijn daarom erg terughoudend in het leveren van financiering.⁵

Welke aanpassingen van het wetsvoorstel stellen wij voor?

- *Stel maatschappelijke(impact) doelstellingen op waar Invest-NL aan wil bijdragen en maak deze een voorwaarde voor toekenning.*

² European Investment Fund: The Social Impact Accelerator (SIA) - terms of reference, http://www.eif.org/what_we_do/equity/sia/terms-of-reference.htm en European Commission: Microfinance and Social Entrepreneurship axis of EaSI, <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1084&langId=en>

³ Voor de internationaal geaccepteerde definitie van sociale innovatie, zie https://en.wikipedia.org/wiki/Social_innovation

⁴ McKinsey: Scaling the impact of the social enterprise sector (2016), <https://www.mckinsey.com/industries/social-sector/our-insights/scaling-the-impact-of-the-social-enterprise-sector>

⁵ McKinsey (2016)

Wat wil Invest-NL bereiken? Stel hiervoor duidelijke en meetbare maatschappelijke doelstellingen op. Dit daagt bedrijven uit om zich te richten op impact, het 'beloont' bedrijven met een grote maatschappelijke bijdrage en geeft meer richting aan investeringsbeslissingen van Invest-NL. Sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij de SDG's, dit zijn immers de ontwikkelingsdoelen waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd. Focus hierbij op milieu, energie en sociale ongelijkheid, thema's waar Nederland volgens het CBS achterblijft.⁶

- *Maak het formuleren van concrete impactdoelen en het -meten daarvan een onderdeel van de eisen tot toekenning en monitoring, als een evenwichtige poot naast risico en rendement*
Om maatschappelijke transitie te realiseren moeten bedrijven niet alleen mooie intenties uitspreken, ze moeten ook meten welke impact ze bereiken. Hiervoor is steeds meer kennis beschikbaar.⁷ Maakt het meten van impact een voorwaarde voor financiering en monitor hierop. Dit past bij de ambitie om over iedere financiering van Invest-NL te rapporteren.⁸
- *Reserveer een 'high risk high impact fund' voor sociale ondernemingen*
Sociale ondernemingen kennen met name in de startfase een hoog risicoprofiel, maar het potentiële maatschappelijk rendement is hoog. Stel daarom een apart deel van het investeringsvermogen in als 'high risk high impact fund'. Dit deel staat open voor bedrijven die potentieel veel impact realiseren, maar waarbij het risicoprofiel hoog is en dit risico zich niet noodzakelijk zal vertalen in een hoog financieel rendement. Op deze manier kunnen investeringen met een hoger risico worden gedaan zonder dat dit voor het hele investeringsvermogen het risico verhoogt, of dat dit leidt tot een afwijzing vanwege een te laag financieel rendement. Stel dit deel alleen open voor bedrijven met een maatschappelijke missie, sluit hierbij aan op Europese criteria zoals die ook door het *European Investment Fund* worden toegepast.⁹
- *Benoem sociale innovatie expliciet als onderdeel van het containerbegrip innovatie*
Bij sociale innovatie is – net als bij technologische innovatie – sprake van marktfalen. Het risico is hoog en de 'baten' van de innovatie komen ten goede aan de maatschappij. Maak expliciet duidelijk dat Invest-NL ook open staat voor bedrijven die sociale innovaties realiseren. Dit helpt bij het versnellen van maatschappelijke transitie.

Over Social Enterprise NL

Social Enterprise NL is aanjager van de groeiende beweging van sociaal ondernemers. Het netwerk heeft momenteel 350 leden, sociale ondernemingen zoals Tony's Chocolonely, Kromkommer, The Dutch Weedburger, Thuisafgehaald, Afval Loont, Kringloopwinkels, Peerby, The Colour Kitchen en Fairphone. Social Enterprise NL is in 2012 opgericht door Mark Hillen en Willemijn Verloop. Meer info: <https://www.social-enterprise.nl>

⁶ CBS: Duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's) dichterbij gekomen (2018), <https://www.cbs.nl/nl-nieuws/2018/10/duurzame-ontwikkelingsdoelen--sdg-s---dichterbij-gekomen>

⁷ Impact Centre Erasmus: Impact Meten, <https://www.eur.nl/ice/impact-meten>

⁸ 'Het beoogde economische (doorgroeien van ondernemingen, innovaties, etc.) en/of maatschappelijke (CO2 reductie, % groene energie, etc.) rendement van een investering wordt vooraf beoordeeld en periodiek gerapporteerd.' Pagina 24 memorie van toelichting.

⁹ European Investment Fund: The Social Impact Accelerator (SIA) - terms of reference, http://www.eif.org/what_we_do/equity/sia/terms-of-reference.htm